

Зоран Д. Крстић¹
Универзитет у Београду, Филозофски факултет,
Институт за социолошка истраживања
Београд (Србија)

316.342.2(049.32)

316.482.3(049.32)

Приказ

Примљен 28/11/2022

Прихваћен 15/12/2022

doi: [10.5937/socpreg56-41449](https://doi.org/10.5937/socpreg56-41449)

КЛАСНА АНАЛИЗА И ПОНОВНА РЕВИТАЛИЗАЦИЈА ОМИЉЕНОГ СОЦИОЛОШКОГ ОРУЂА

Слободан Антонић, *Досадна социологија: о једној заморној теми каква је класа*. Београд: Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета, 2022, 221 стр.

Класна анализа речи за „тешку“ социолошку тему. Структурално објашњење друштва датира још од XIX века, када је Маркс формулисао своју теорију о класама

као супротстављеним скупинама. Следећу теорију стратификације, коју сматрамо најважнијом након Маркса, везујемо за рад Макса Вебера, који класу схвата такође на економски начин, слично Марксу, али не и као једини начин структурирања друштва. Вебер је даље афирмисао и статус, односно странку, као нове полигоне друштвеног раслојавања. Рад ова два социолошка класика био је везан превасходно за период модернизације и убрзане индустријализације западног друштва. Међутим, бројне друштвене промене током XX века условиле су да класна анализа и уопште свест о постојању класа падне у запећак. Наиме, немали број аутора је ишао тако далеко да прогласи и смрт класа; оне излазе из моде и више нису актуелне, до те мере да ни сами људи више немају јасну представу којој класи припадају (Haralambos & Holborn, 2002, str. 120).

Међутим, раст друштвених неједнакости након неолибералног заокрета у Сједињеним Америчким Државама и Великој Британији могао би поново да ревитализује значај класне анализе и обогати економске анализе кретања материјалних неједнакости (Savage, 2015). Практични подстицај условљен новим ситуационим факторима ипак за сада није значајније условио пораст броја радова који у фокусу

¹ krsticz991@gmail.com

имају баш стратификацију и класе, пре свега у водећим социолошким часописима у Америци и Србији, што нам баш наводи Антонић (Antonić, 2012, str. 50–54). У том светлу, раритет је сваки систематски покушај бављења класном анализом, посебно у мањим земљама попут Србије, те као такав потребује и заслужује посебну пажњу.

Уводно поглавље ове Антонићеве књиге проблематизује концепт класног рата у Марксовој теорији и његове практичне политичке импликације (Antonić, 2022, str. 11). Аутор и констатује да се појам *класоцида* ретко користи у јавном и академском дискурсу, за разлику од појма геноцида, по њему неоправдано, с обзиром на бројне жртве у свету настале вођењем класног рата. Даље, Антонић у следећем поглављу износи и основе Веберовог схватања стратификације, као и најпознатија истраживања у британском друштву, теоријски заснована баш на Веберовом приступу. Кроз треће поглавље Антонић разматра аналитичку употребљивост класе на крају XX века, анализирајући сазнајни домаћај две доминантне парадигме, изнете у прва два поглавља. Свестан бројних структурних промена током наведеног периода, посебно имајући у виду аргумент о слабењу класа, аутор анализира сврсисходност нових афирмисаних супститута класи, пре свега појачано коришћење занимања. У следећем, четвртном поглављу, Антонић педантно разматра Веберову другу димензију друштвеног раслојавања, статус, односно статусну анализу, кроз неке примере статусних група, пре свега оних које почивају на држављанству, полу, раси или поткласи, са инхерентним начином живота. На овом месту закључује да статусна анализа није алтернатива, већ допуна класној анализи, с обзиром да припадност одређеној статусној групи има једнаку тежину и значај у одређењу друштвеног положаја појединца, као што то чини и класна припадност (Antonić, 2022, str. 131).

Пето поглавље Антонић посвећује тзв. *суперкласи*, и не тако спретном и теоријски утемељеном поистовећивању суперкласе и елите. Како је раније навео, статусна анализа није алтернатива класној, док теорија елита јесте опонент теорији класа. Међутим, ову теоријску неутемељеност и илустративне приказе, које Антонић критикује, не треба сасвим одбацити. Он такође наводи да у оквиру уочене суперкласе, тј. највише транснационалне класе, постоји групација која је свесна својих класних интереса и која у складу са њима дела, користећи своју организациону моћ, па је са правом можемо и окарактерисати као елиту. У том смислу, примећена је конвергенција две раније супротстављене теорије стратификације, теорије класе и теорије елите (Isto, str. 152).

Коначно, шесто и седмо поглавље су резервисани за анализу вертикалне друштвене покретљивости. Антонић најпре пореди вертикалну покретљивост у Британији и Србији, док у последњем поглављу, најдражем по сопственом признању, аутор износи нешто другачији налаз вертикалне покретљивости у социјалистичкој Србији, превасходно због методолошке погрешке у употреби Јасудиног индекса. Ово је условило да се тадашње друштво, посве неоправдано, окарактериса као затворено, што је, имајући посебно у виду садашње тенденције, далеко од исправне етикете.

У целини узев, књига *Досадна социологија – о једној заморној теми каква је класа* представља успешну синтезу парцијално објављених радова, добро синхронизованих и успешно уклопљених у једну конзистентну и монолитну целину. Она представља значајан допринос класној анализи у српској социологији, којој и квантитативно и квалитативно недостаје више оваквих радова.

Zoran D. Krstić¹
University of Belgrade, Faculty of Philosophy,
Institute for Sociological Studies
Belgrade (Serbia)

CLASS ANALYSIS AND REVITALIZATION OF FAVOURITE SOCIOLOGICAL TOOLS

Slobodan Antičić, *Boring Sociology - about a tiring topic such as class*. Belgrade, Institute for Sociological Research, the Faculty of Philosophy, 2022, 221 pp.

(Translation *In Extenso*)

The class analysis is considered a “difficult” sociological topic. The structural explanation of the society dates back to the 19th century, when Marx formulated his theory of classes as opposed groups. The next theory of stratification, which we find the most important after Marx’s, is related to the work of Max Weber. He also perceives the class in an economic manner, similarly to Marx, but not as the only way of structuring the society. Weber further affirms the status, i.e., the party, as new polygons of social stratification. The work of these two sociological classics was mainly related to the period of modernization and accelerated industrialization of the Western society. However, numerous social changes during the 20th century made the class analysis and the awareness of the existence of classes in general fall into oblivion. Namely, quite a large number of the authors went so far as to announce the death of classes: they are out of fashion and no longer of a current character, to such an extent that people themselves have no clear idea to which class they exactly belong (Haralambos & Holborn, 2002, p. 120).

However, increasing social inequalities after the neoliberal shift in the United States of America and the United Kingdom could once again revitalize the importance of the class analysis and enrich economic analyses of the movement of material inequalities (Savage, 2015). A practical impetus conditioned by new situational factors has still not led to a substantial increase in the number of papers focusing exactly on stratification and classes, primarily in the leading sociological journals in the USA and Serbia, which is stated by Antičić (Antičić, 2012, pp. 50-54). In that light, every systematic attempt at dealing with the class analysis is rare and deserves special attention.

The introductory chapter of Antičić’s book problematizes the concept of class war in Marx’s theory and its practical political implications (Antičić, 2022, p. 11). Namely, the

¹ krsticz991@gmail.com

author states that the concept of *classicide* is rarely used in public and academic discourses, unlike the concept of genocide, which is, in the author's opinion, unjustified, taking into account numerous victims worldwide caused by the waging of class war. Furthermore, in the next chapter Antonić presents the foundations of Weber's understanding of stratification, as well as the best-known research in the British society, theoretically based exactly on Weber's approach. In the third chapter, Antonić elaborates the analytical usability of the class at the end of the 20th century by analyzing the cognitive reach of the two dominant paradigms presented in the first two chapters. Aware of numerous structural changes during the above-mentioned period, particularly having in mind the argument about the weakening of the classes, the author analyses the purposefulness of new affirmed substitutes of the class, primarily increased use of vocations. In the fourth chapter, Antonić meticulously analyses Weber's other dimension of social stratification, or status, i.e., performs the status analysis, through some examples of status groups, first of all those relying on citizenship, gender, race or subclass, with an inherent way of living. In this place, it is concluded that the status analysis is not an alternative, but a supplement to the class analysis, since affiliation to a certain class group has the same weight and importance in determining the social position of an individual, in the same way as affiliation to the class (Antonić, 2022, p. 131).

Antonić dedicates the fifth chapter to the so-called *superclass*, and to not so skilfully and theoretically founded identification of the superclass and the elite. As the author has already stated, the status analysis is not an alternative to the class analysis, while the elite theory is an opposite to the class theory. However, this lack of theoretical foundation and illustrative reviews criticized by Antonić should not be rejected completely. He also says that within the observed superclass, i.e., the highest transnational class, there is a group that is aware of its class interests and that acts in line with them, using its organizational power, so it can be rightfully characterized as elite. In that respect, convergence has been observed of two formerly opposed theories of stratification – the class theory and the elite theory (Ibid., p. 152).

In the end, the sixth and seventh chapters are reserved for the analysis of vertical social mobility. Antonić first compares vertical mobility in Great Britain and Serbia, while in the last chapter, the favourite one by his own admission, the author presents a somewhat different finding of vertical mobility in socialist Serbia, mainly due to the methodological error in using Yasuda index. This led to the characterization, utterly unjustified, of the former society as closed, which, particularly having in mind the current tendencies, is far from proper etiquette.

In general, the book *Boring Sociology – about a Tiring Topic Such as Sociology* is a successful synthesis of partially published papers, well synchronized and perfectly fitted into a consistent and monolith whole. It constitutes an important contribution to the class analysis in Serbian sociology, which both quantitatively and qualitatively needs more papers like this.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Antonić, S. (2022). *Boring sociology: about a tiresome topic what a class*. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet, Institut za sociološka istraživanja. [In Serbian]
- Antonić, S. (2012). *The Devil, history and feminism: sociological adventures*. Kragujevac: Centar slobodarskih delatnosti. [In Serbian]
- Haralambos, M. & Holborn, M. (2002). *Sociology: Themes and Perspectives*. Zagreb: Golden marketing. [In Croatian]
- Savage, M. (2015). *Social class in the 21st century*. London: Pelican, an imprint of Penguin Books.